

Mina möten med Karl Lärka

Mitt första möte med Karl Lärka bör ha varit, när jag var ett år gammal. Det finns ett fotografi bevarat, där jag sitter på fars arm, en tjock liten kulla med stripigt hår. Det är inte ett av Karl Lärkas mästerskott men han skulle väl inte alltid lyckas.

Min far Jont Olof Nilsson i Skålö i Järna socken var en stor beundrare av Karl Lärka. ”Kal utan r”, sade han. De hade båda gått på Brunnsviks folkhögskola, en skola som betydde mycket på den tiden. Det var ett folkuniversitet, där eleverna tränades i självständigt tänkande. Många som gick där blev kända författare och publicister. Det var en opolitisk skola och det var folkbildning som gällde. Skolans grundare Karl-Erik Forsslund var lärare liksom Torsten Fogelqvist, Yngve Hugo och Niklas Bergius för att nämna några.

När far och Karl Lärka träffades, kröp de ihop som två björningar. Far hörde litet dåligt på äldre dar och Karl talade mycket svagt. Deras samtal blev ännu intimare på det sättet.

Små kullor har också öron och jag uppsnappade ett och annat. Det var inga samtal om väder och vind. Nej, det handlade om hedendom och kristendom, om himmel och helvete, om Venjan och vanerna, om medeltiden och vikingagravarna och om – Dan Andersson. Jag förstod att Karl hade en hemlighet som han skulle ta med sig i graven och det gällde vännen Dan Andersson. Än idag händer det att jag funderar över vad den hemligheten rörde. Var det kärleken eller döden?

Far och Karl Lärka hade inga motorcyklar eller bilar och hur de träffades, förstår jag inte. Att far cyklade till Sollerön och Mora, det vet jag, men jag minns inte hur Karl tog sig till oss i Skålbyn. Troligen åkte han tåg till Vansbro med Mora-Vänernlinjen, bytte där till Stockholm-Västerås-Bergslagens järnväg, steg av i Hulån och gick den sista biten. Idag har vi ju glömt att man kan gå.

Min bror Nils fick cykla med Far till Svea och Karl i Mora och jag var avundsjuk. Nils glömde aldrig att Karl behandlade honom som vuxen fast han bara var i 13-14-årsåldern.

Far berättade att en gång i ungdomen, när båda var ungarlar, träffades de i Finngruvan i Venjan. Karl hade kameran med sig men hade inga plåtar i den och far hade sin billiga lådkamera med sig men den var lika tom. De var flickfotografer, kullfotografer, och venjanskullorna gjorde sig fina och ställde upp sig framför fotografierna men några provkort fick de aldrig. Undrar just vad de tyckte om besöket?

När jag började mina sångstudier, var Karl Lärka en av dem, som uppmuntrade mig att sjunga och ta lektioner. Han satt flera gånger på första bänken, då jag hade konserter och han bad mig enträget att sjunga in några sånger ur brunnsvikarnas sångbok på grammonfonskiva och det ångrar jag att jag inte gjorde medan jag hade sångrösten kvar. Då skulle jag ha sjungit en sång, som de ofta sjöng, när de träffades. Så här löd den:

”Nu ligger jorden grann och ler
I gränslös rikedom
Sol’n öser sina skatter ner
Och ej en vrå är tom
Nu spirar gräs, nu grönskar lönn,
Nu doftar starkt syren och rönn
Konvaljen står i blom”

Jont Birgit Rundgren framförde en fågellåt från hemtrakterna i Västerdalarna vid en Lärkadag på Sollerön. Foto: Alvar Hedkvist.

När jag var nygift och bodde i Uppsala, kom Karl Lärka på besök till oss. Vi visste att han skulle komma och jag hade kokat kroppkakor och klappkräm på blåbär till efterrätt. Men jag fick inte bjuda honom på middag. Han hade mat med sig och den åt han sittande på en stol vid dörren samtidigt som vi njöt av vår goda mat vid bordet. Han satt där och skar skivor av en fårfiol och åt det med rågbröd och mesost. Kanske var det klappkrämen som förskräckte honom. Jag minns en pojke i min hemby, som bestämt sade ”Je jät int gredelin mat”, när vår lärarinna ville bjuda på en god ”nyhet”.

Det var högtidligt, när Karl Lärka kom på besök och det känns högtidligt att skriva om honom, denne fine fotograf och folkbildare.

Jont Birgit Rundgren